

**Neuvoston perustelut: Neuvoston ensimmäisessä käsittelyssä vahvistama kanta (EU) N:o 3/2022
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin antamiseksi pörssiyhtiöiden hallintoelinten jäsenten
sukupuolijakauman tasapainottamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä**

(2022/C 433/05)

I JOHDANTO

1. Komissio toimitti 14. marraskuuta 2012 edellä mainitun ehdotuksen Euroopan parlamentille ja neuvostolle.
2. Ehdotuksen tarkoituksena on puuttua vakavaan ongelmaan, jonka naisten aliedustus pörssiyhtiöiden hallintoelimissä muodostaa.
3. Euroopan parlamentti nimesi seitsemännellä vaalikaudellaan oikeudellisten asioiden valiokunnan (JURI) ja naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunnan (FEMM) säädösehdotuksesta yhteisesti vastaaviksi valiokunniksi. JURI-valiokunta nimitti Evelyn Regnerin (SD, AT) ja FEMM-valiokunta Rodi Kratsa-Tsagaropouloun (EPP, EL) esittelijöiksi, ja ne äänestivät mietinnöstä 14. lokakuuta 2013. Euroopan parlamentti vahvisti 66 tarkistusta sisältävän ensimmäisen käsittelyn kantansa 20. marraskuuta 2013 ⁽¹⁾.
4. Euroopan parlamentin yhdeksännen vaalikauden aikana JURI-valiokunta nimitti Lara Woltersin (SD, NL) ja FEMM-valiokunta Evelyn Regnerin (SD, AT) esittelijöiksi ja neuvoston saatua aikaan yleisnäkemyksen ehdotuksesta päättivät yhdessä 16. maaliskuuta 2022 aloittaa toimielinten väliset neuvottelut parlamentin ensimmäisen käsittelyn kannan pohjalta.
5. Neuvostossa ehdotusta tarkasteltiin ensimmäisen kerran sosiaalityöryhmässä 1. helmikuuta 2013. Työryhmä tarkasteli myös vaikutustenarviointia sekä tässä että myöhemmissä kokouksissa (18. helmikuuta 2013 ja 25. maaliskuuta 2013).
6. Tilanneselvitykset toimitettiin työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvostolle (TSTK-neuvosto) 20. kesäkuuta 2013, 9. joulukuuta 2013, 19. kesäkuuta 2014, 11. joulukuuta 2014 ja 18. kesäkuuta 2015. TSTK-neuvosto tarkasteli 7. joulukuuta 2015 puheenjohtajavaltion esittämää kompromissitekstiä, mutta ei saanut aikaan määräänemmistöä. TSTK-neuvosto sai uuden tilanneselvityksen 15. kesäkuuta 2017. Eri tasoilla tehdyn lisätyön perusteella neuvosto muodosti yleisnäkemyksen 14. maaliskuuta 2022 ⁽²⁾.
7. Euroopan parlamentin, neuvoston ja välittäjänä toimineen komission välillä käytiin maaliskuu–kesäkuussa 2022 neuvotteluja, jotta ehdotuksesta päästäisiin yhteisymmärrykseen. Neuvottelijat pääsivät 7. kesäkuuta 2022 alustavaan yhteisymmärrykseen kompromissitekstistä, jota analysoitiin sen jälkeen pysyvien edustajien komiteassa, joka hyväksyi sen 15. kesäkuuta 2022 ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Asiak. P7_TA(2013)0488.

⁽²⁾ 6468/22 + ADD 1.

⁽³⁾ 9880/22 + ADD 1.

8. Käsittelyn yhteydessä neuvosto otti huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean 13. helmikuuta 2013 antaman lausunnon ja alueiden komitean 30. toukokuuta 2013 antaman lausunnon.
9. Lainsäätäjien välinen alustava yhteisymmärrys huomioon ottaen ja lingvistijuristien viimeisteltyä tekstin neuvoston odotetaan vahvistavan lokakuussa 2022 ehdotusta koskevan ensimmäisen käsittelyn kantansa.

II TAVOITE

10. Komission ehdotuksessa asetettiin 40 prosentin määrällinen tavoite aliedustetun sukupuolen edustajien osuudelle pörssiyhtiöiden hallintoelimissä ja yhtiöille velvoite edistää tätä tavoitetta muun muassa ottamalla käyttöön menettelysäännöt toimivaan johtoon kuulumattomien hallintoelinten jäsenten valitsemiseksi ja nimittämiseksi.

III NEUVOSTON ENSIMMÄISEN KÄSITTELYN KANNAN ANALYYSI

A. Yleistä

11. Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat käyneet neuvotteluja komission ehdotuksen pohjalta päästäkseen yhteisymmärrykseen vaiheessa, jossa neuvosto vahvistaa ensimmäisen käsittelyn kantansa (sopimukseen pääseminen toisen käsittelyn varhaisessa vaiheessa). Neuvoston kantaa koskevassa ehdotuksessa on otettu täysin huomioon näiden kahden lainsäätäjän välillä aikaan saatu kompromissi.
12. Parlamentin ensimmäisen käsittelyn kannassa vahvistettiin pääpiirteissään komission ehdotuksessaan valitsema lähestymistapa, jossa esitettiin oikeudenmukaisia ja avoimia valintamenettelyjä koskevat vähimmäisvaatimukset sukupuolten tasapuolisen edustuksen parantamiseksi yhtiöiden hallintoelimissä mutta ei asetettu sitovia kiintiöitä. Myös neuvoston yleisnäkemyksessä, josta sovittiin yli yhdeksän vuotta parlamentin ensimmäisen käsittelyn kannan jälkeen, vahvistettiin tämä lähestymistapa ja samalla myös korostettiin, että on otettava huomioon eri keinot, joilla jäsenvaltiot voivat saavuttaa direktiivin tavoitteet, toissijaisuusperiaatteen mukaisesti.
13. Neuvoston ensimmäisen käsittelyn kannassa huomioon otettuun kompromissiin sisältyvät seuraavat keskeiset seikat:

B. Rakenne ja soveltamisala

a. Tekstin uudelleenjärjestely

14. Neuvosto muutti tekstin rakennetta selkeyden lisäämiseksi ja korostaakseen pörssiyhtiöiden tavoitteiden ja niiden saavuttamiseksi tarvittavien keinojen välistä eroa (ks. 5 ja 6 artikla) ja selkeyttääkseen muita säännöksiä, mukaan lukien yksittäisiä tavoitteita, raportointia ja tasa-arvoa edistäviä elimiä koskevat säännökset (ks. 5, 7 ja 10 artikla). Tämä rakenteen muuttaminen mahdollisti myös soveltamatta jättämistä koskevan lausekkeen toimivuuden selkeyttämisen (ks. jäljempänä). Sen selventämiseksi, että direktiivin soveltamatta jättäminen tapahtuu direktiiviä täytäntöön pantaessa, lainsäätäjien välisissä neuvotteluissa asiaa koskeva artikla siirrettiin tekstin jälkimmäiseen osaan (ks. 12 artikla). Sovitun tekstin muu rakenne noudattaa neuvoston yleisnäkemyksessään esittämää logiikkaa.

b. Nimi

15. Alkuperäisen ehdotuksen nimessä viitattiin ainoastaan toimivaan johtoon kuulumattomiin hallintoelinten jäseniin, vaikka ehdotus sisälsi myös toimivaan johtoon kuuluviin jäseniin sovellettavia säännöksiä. Selkeyden varmistamiseksi neuvosto muutti nimeä täsmentääkseen, että direktiivi kattaa *kaikki* hallintoelinten jäsenet eli *sekä* toimivaan johtoon kuuluvat että toimivaan johtoon kuulumattomat hallintoelinten jäsenet. Sama täsmennys tehtiin tarpeellisin osin koko tekstissä. Lainsäätäjät hyväksyivät tämän lähestymistavan neuvottelujen aikana, ja se säilytetään kompromissitekstissä.

c. Määritelmät (3 artikla)

16. Kompromissitekstissä tärkeimmät määritelmät on mukautettu neuvoston yleisnäkemykseen. Erityisesti 'pörssiyhtiöllä' tarkoitetaan määritelmän mukaan yhtiötä, jonka rekisteröity kotipaikka on jäsenvaltiossa ja jonka osakkeet on otettu kaupankäynnin kohteeksi säännellyillä markkinoilla.

d. Tavoitteet (5 artikla)

17. Euroopan komission ehdotuksessa oli jo kaksi vaihtoehtoista tavoitetta: 40 prosenttia toimivaan johtoon kuulumattomista hallintoelinten jäsenistä tai 33 prosenttia kaikista hallintoelinten jäsenistä, vaikka jälkimmäinen vaihtoehto sai vähemmän näkyvyyttä. Neuvosto muotoili uudelleen nämä kaksi tavoitetta ja määritteli molemmat yhtä yksiselitteisesti soveltamisalan ja suunniteltujen vaihtoehtojen selkeyttämiseksi. Euroopan parlamentti ei ollut havainnut tarvetta tällaiselle muutokselle ja ilmaisi huolensa siitä, että se saattaisi laskea tavoitetasoa. Kompromissina 5 artikla muotoiltiin hieman uudelleen siten, että siinä ei enää käytetä ilmaisua "asettavat tavoitteekseen" vaan viitataan sen sijaan jäsenvaltioiden velvollisuuteen varmistaa, että pörssiyhtiöt ovat "velvoitettuja saavuttamaan" toisen näistä kahdesta tavoitteesta. Varsinaiset tavoitteet on kuitenkin jätetty ennalleen.

e. Julkiset v. yksityiset yhtiöt ja yhtiöt, joissa aliedustetun sukupuolen edustajien osuus työntekijöistä on alle 10 prosenttia

18. Neuvosto halusi poistaa säännöksen, jossa tehdään ero julkisten ja yksityisten yhtiöiden välillä, joista ensin mainittuihin sovelletaan aikaisempaa määräpäivää. Parlamentti puolestaan halusi poistaa säännöksen, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat vapauttaa keskeisistä säännöksistä yhtiöt, joissa aliedustetun sukupuolen edustajien osuus on alle 10 prosenttia työntekijöistä. Kompromissina molemmat säännökset poistettiin.

C. Valintamenettelyt**a. Positiiviset erityistoimet (6 artikla)**

19. Parlamentin kantaan sisältyi useita esivalintavaiheeseen sovellettavia säännöksiä. Kompromissina lainsäätäjät sopivat sanamuodosta, jossa todetaan selvästi, että positiivisia erityistoimia sovelletaan koko ehdokasasetteluprosessiin. Tämän lähestymistavan mukaisesti ja asiaa koskevan vakiintuneen oikeuskäytännön perusteella kompromissitekstissä täsmennetään, että sukupuolten tasa-arvon parantamisen tavoitteen olisi ohjattava koko prosessia, myös esivalintaa, ja että aliedustetun sukupuolen edustaja olisi asetettava etusijalle edellyttäen, että ehdokas on yhtä pätevä kuin toista sukupuolta oleva ehdokas, mutta ei automaattisesti tai ehdottomasti.

b. Tiedonantovaatimukset (6 artiklan 3 kohta)

20. Parlamentin kannassa laajennettiin luetteloa tiedoista, jotka yhtiöiden olisi annettava valitsematta jääneille hakijoille. Osana kokonaiskompromissia asiaa koskevat säännökset säilytettiin kuitenkin lähes komission alun perin ehdottamassa muodossa.

D. Soveltamatta jättämistä koskeva lauseke (12 artikla)

21. Yleisnäkemyksessään neuvosto kehitti edelleen toissijaisuusperiaatteen hengessä komission ehdotukseen sisältyvää soveltamatta jättämistä koskevaa lauseketta ja tarkensi sitä, jotta jäsenvaltioille, jotka olivat jo toteuttaneet yhtä tehokkaita toimenpiteitä sukupuolten tasapuolisen edustuksen parantamiseksi yhtiöiden hallintoelimissä, olisi annettava tarpeellista joustovaraa jättää soveltamatta direktiivissä säädettyjä menettelyvaatimuksia. Parlamentti katsoi kuitenkin, että neuvoston tekstiin sisältyvä soveltamatta jättämistä koskeva lauseke saattaisi olla liian avoin ja osittain epäselvä ja siten vaikuttaa porsaanreialta. Kompromissina lainsäätäjät päättivät täsmentää, että soveltamatta jättämistä koskeva lauseke olisi ainoastaan niiden jäsenvaltioiden käytettävissä, jotka ovat toteuttaneet todistettavasti "yhtä tehokkaita" kansallisia toimenpiteitä, mikä tarkoittaa, että olisi edellytettävä joko sitovia määrällisiä toimenpiteitä kansallisessa lainsäädännössä tai tosiasiallisia tuloksia tietyin prosenttiosuuden osalta. Lisäksi kompromissitekstin mukaan jäsenvaltio voi käyttää soveltamatta jättämistä koskevaa lauseketta vain jos kyseiset edellytykset on täytetty direktiivin voimaantulopäivään mennessä.

22. Sovittuun kompromissiin sisältyy lisäksi *tyhjentävä luettelo edellytyksistä*, jotka jäsenvaltioiden on täytettävä, jotta ne voivat saada mahdollisuuden soveltamatta jättämiseen, ja selkeämpi kuvaus keskeisistä seikoista, jotka kansallisen lainsäädännön olisi sisällettävä. Siitä on myös poistettu komission ehdotukseen sisältynyt lisävaihtoehto, joka olisi mahdollistanut soveltamatta jättämisen edistymisvauhdin (eikä tietyn jo saavutetun prosenttiosuuden) perusteella. Lisäksi uudelleentarkastelua koskevaan artiklaan lisättiin säännös, jonka mukaan komission on arvioitava mahdollista tarvetta tarkistaa soveltamatta jättämistä koskevan lausekkeen edellytyksiä vuoden 2030 kertomuksessaan. Soveltamatta jättämistä koskevaa lauseketta hyödyntävien jäsenvaltioiden on myös raportoitava paitsi siitä, ovatko ne täyttäneet sovellettavat edellytykset, ja jos ovat, miten, myös siitä, edistyvätkö ne edelleen sukupuolten tasapuolisemman edustuksen saavuttamisessa, mikä vastaa niiden laajempaa velvoitetta raportoida edistymisestään yleisesti. Kompromississa säädetään myös, että jäsenvaltioiden on sovellettava direktiiviä ja että komissio raportoi direktiivin soveltamisesta.

E. Päivämäärät ja määräajat (5 artikla)

23. Koska ehdotuksen laatimisesta oli kulunut useita vuosia, neuvosto päivitti päivämäärät ja määräajat yleisnäkemyksessään. Parlamentilla ei kuitenkaan ollut tilaisuutta tällaiseen ajantasaistamiseen, sillä se oli antanut lausuntonsa jo vuonna 2013. Lainsäätäjien välisissä neuvotteluissa keskityttiin direktiivin saattamiselle osaksi kansallista lainsäädäntöä asetettuun määräaikaan ja direktiivin tavoitteiden saavuttamiselle asetettuun määräpäivään. Parlamentti vaati tiukempaa aikataulua. Sovitussa kompromississa palataan kansallisen lainsäädännön osaksi saattamiselle normaalisti varattuun kahden vuoden määräaikaan ja asetetaan määrällisten tavoitteiden saavuttamisen määräajaksi 30. kesäkuuta 2026, mikä vastasi osittain kummankin lainsäätäjän valtuuksia.

F. Seuraamukset (8 artikla)

24. Neuvoston yleisnäkemykseen sisältyvä kanta, jossa säilytettiin lyhyt ja yleisluontoinen sanamuoto ja viitattiin ”täytäntöönpanotoimenpiteisiin”, ja parlamentin kanta, joka oli yksityiskohtaisempi ja joka olisi velvoittanut jäsenvaltiot ottamaan käyttöön erityisiä seuraamuksia, kuten sakkoja, nimitysten mitätöintiä ja sulkemista julkisten tarjouskilpailujen ja EU:n rahoituksen ulkopuolelle, erosivat toisistaan huomattavasti. Sovitussa kompromissitekstissä käytetään ilmausta ”seuraamukset” ja komission alkuperäisen ajatuksen mukaisesti mainitaan vain esimerkinomaisesti sakot ja nimitysten mitätöinti. Siihen sisältyy myös julkisia hankintoja koskeva yleinen säännös, jonka mukaan jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että pörssiyhtiöt noudattavat julkisia hankintoja ja käyttöoikeussopimuksia tehdessään sovellettavia sosiaali- ja työlänsäädäntöön liittyviä velvoitteita unionin oikeuden mukaisesti. Kompromissin osana tekstiin sisällytettiin myös vaihtoehtoinen seuraamusmuoto tai epävirallinen kannustin eli se, että jäsenvaltioiden on julkaistava luettelo yhtiöistä, jotka ovat onnistuneet saavuttamaan direktiivissä asetetut määrälliset tavoitteet.

G. Uudelleentarkastelu (13 artikla)

25. Parlamentti ehdotti kannassaan, että komissiolle annettaisiin nimenomaisesti mahdollisuus ehdottaa direktiivin soveltamisalan tarkistamista siten, että siihen sisällytettäisiin EU:n toimielimet ja elimet, muut kuin pörssiyhtiöt, seuraamukset ja soveltamatta jättämistä koskeva lauseke. Neuvosto kannatti yleisempää muotoilua ottaen huomioon, että komissiolle on joka tapauksessa aloiteoikeus päättää tulevista ehdotuksista direktiivin tarkistamiseksi tai täydentämiseksi. Kompromissitekstissä komissiota pyydetään tarkastelemaan vuoden 2030 kertomuksessaan direktiivin tehokkuutta, mahdollista tarvetta laajentaa direktiivin soveltamisalaa myöhemmin niin, että se kattaisi muut kuin pörssiyhtiöt, jotka eivät ole pk-yrityksiä, ja yhtä soveltamatta jättämistä koskevan lausekkeen edellytyksistä eli saavutettuun edistykseen perustuvaa edellytystä (12 artiklan 1 kohdan a alakohta). Pk-yritykset ja EU:n toimielimet on selvästi jätetty uudelleentarkastelua koskevan artiklan ulkopuolelle, kuten saavutetusta kompromissista näkyy. EU:n toimielinten esimerkillistä roolia koskeva johdanto-osan kappale on kuitenkin lisätty nykyisten tasa-arvostrategioiden huomioon ottamiseksi (johdanto-osan 12 kappale).

H. Tekninen liite

26. Neuvosto lisäsi kantaansa teknisen liitteen, jossa täsmennetään hallintoelinpaikkojen määrä, jonka katsotaan olevan tarpeen direktiivissä prosenttiosuuksina ilmaistujen määrällisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tämä liite sisältyy lainsäätäjien hyväksymään kompromissiin.

IV PÄÄTELMÄ

27. Neuvoston kannassa on pidetty kiinni Euroopan komission ehdotuksen päätavoitteista ja otettu täysin huomioon neuvoston ja Euroopan parlamentin välisissä epävirallisissa neuvotteluissa Euroopan komission tuella saavutettu kompromissiratkaisu.
 28. Lainsäätäjien saavuttama kompromissi vahvistettiin Euroopan parlamentin JURI-valiokunnan ja FEMM-valiokunnan puheenjohtajien 16. kesäkuuta 2022 päivätyllä kirjeellä. Neuvoston odotetaan hyväksyvän sen ajallaan ensimmäisen käsittelyn kantana.
-